

Kossa-levéltárát, melynek rendezéséhez még nem lehetett hozzáfogni. Folytattatott a Türr-iratok rendezése, a mely munka a levéltár személyzetének három tagját állandóan foglalkoztatta. A munka annyira előrehaladott, hogy a következő évnegyedben előreláthatólag teljesen be lesz fejezve. Rendeztetett a gróf de la Motte-család levéltára is, a mely 34 drb XVIII. századi iratot foglal magában.

A BUDAPESTI M. KIR. TUDOMÁNYEGYETEM KÖNYVTÁRA 1908-BAN.

Ferenczi Zoltán, a budapesti m. kir. egyetemi könyvtár igazgatója, a vezetésére bízott intézet 1908. évi állapotáról a következő jelentést terjesztette a nmélt. vallás- és közoktatásügyi minisztérium elé:

Az egyetemi állandó könyvtárbizottság 1908 január 30-án tartott ülésén, mint már azelőtt is több ízben, behatóan foglalkozott a budapesti egyetemi könyvtár hiányaival és azokból eredő bajaival.

E tárgyalás eredménye a tekintetes Egyetemi Tanácsnak egy részletes memoranduma, melyben az egyetemi könyvtár részére egy új modern könyvtárárpület emelésének szükségét hangsúlyozza.

A memorandum Nagyméltóságodhoz fölterjesztetett s annál nagyobb bizalommal várjuk figyelembevételét, mivel a kolozsvári egyetemi könyvtár Nagyméltóságod kegyes jóindulatából, aránytalanul kisebb hivatást teljesítő viszonyok között is, csak nemrég a kor igényeinek megfelelő fényes hajlékot nyert.

Ugyancsak lényeges hiánya az egyetemi könyvtárnak, hogy megfelelő szervezeti szabályzata még nincsen. Az érvényben levő szabályzat még 1888-ból való. Ez 1892-ben és 1902-ben módosított; tényleg azonban az egész szabályzat elavult s épen nem tünteti föl hiven a jelen állapotot.

Ezért már 1902-ben készítettem egy szabályzattervezetet, melylyel a könyvtárbizottság, valamint a tekintetes Egyetemi Tanács többször foglalkozott. Azonban a javaslat maig sem nyert megerősítést.

Az elmúlt évben jelentettem, hogy a nagy olvasóterem könyvállománjának revízióját bevégeztük.

Az egyetemi orvostanárok által ajánlott művekről pontos jegyzéket készítettem, mert az olvasótermi felszerelés abban látszott leghiányosabbnak. Most már csak a művek beszerzéséről kellene intézkedni. Ez azonban az egyetemi könyvtár rendes évi átalányából nem történhetik meg, melyet a rendes évi beszerzések teljesen kimerítenek, hanem csak külön állami átalánnyal volna lehetséges.

Az olvasótermi könyvvállomány kiegészítése tehát csupán a pénzkérdésén akadt meg, mely iránt egyébiránt szintén fölterjesztést intéztem Nagyméltóságodhoz.

A Kisfaludy-Társaság Shakespeare-bizottsága kezdeményezésére Nagyméltóságod kegyeskedett az egyetemi könyvtárban létesítendő Shakespeare-könyvtár céljaira 3000 korona külön dotatiót engedélyezni.

Ezen aránylag csekély összegből antiquáriusok útján a Shakespeare-irodalomból szép könyvgyűjteményt sikerült beszereznem a Shakespeare-bizottság által kijelölt legszükségesebb művekből, mely a könyvtárban már meg volt csekély anyaggal együtt 223 művet, körülbelül 600 kötetet foglal magában. Mivel továbbá az 1909. évi államköltségvetésben a könyvtár állami átalánya emelésére további állandó 2400 korona van fölvéve, a könyvtár továbbfejlesztéséről is gondoskodva van.

A kolozsvári egyetemi könyvtárral a duplumokra vonatkozó csereviszony általam ajánlott létesítését Nagyméltóságod elrendelni méltóztatott. Ennek alapján kettős példányaink jegyzékét közöltem a kolozsvári egyetemi könyvtárral s ők viszont elküldték saját duplumaik jegyzékét. Az anyag kiválogatása folyamatban van.

Mivel így fölösleges kettős példányaink a kolozsvári egyetemi könyvtár javára le vannak kötve, nem volt teljesíthető pár egyesületnek az a kérélm, hogy kettőspéldányaink egy részét könyvtárunk részére engedjük át. Különb duplumaink legnagyobb része olyan természetű, hogy ilyen egyesületek könyvtárába nem igen valók.

Még a mult évben kértem a már sajtó alá rendezett *Ősnyomtatványok jegyzékének* kinyomatását. Ez azonban a szükséges költségek hiánya miatt nem engedélyeztetett.

Az «Együttes gyarapodási címjegyzék» általam fölvetett eszméjét az egyetemi állandó könyvtárbizottság magáévá tette s ez ügyben fölterjesztés is készült.

Az egyetemi könyvtár részére oly czézből, hogy tisztviselői a nyári nagy szünetben felváltva külföldre mehessenek szakismereteik gyarapítására, évi utazási átalányt kértünk, mint ilyen múzeumainknak, külföldön pedig minden nagyobb könyvtárnak rendelkezésére áll. E kérelem teljesítése azonban ismét csak a pénzkérdésén akadt meg.

Az egyetemi állandó könyvtárbizottság 1908-ban összesen három ülést tartott, melyeken túlnyomólag személyzeti ügyeket tárgyalt.

A könyvtári rendes (folyó) munkákon kívül befejeztük a Reiner Zsigmond-könyvtár feldolgozását; az Almási Balogh Tihamér könyvtárának fölvétele megkezdődött. A könyvtárnak doctori dissertatiókból évtizedek óta felgyülemlett nagy gyűjteménye már czédulázva és a könyvtári szakrendszer szerint szakosztályozva is van; csakis egy részének számozása van még hátra.

A kézirati címjegyzék III. része még nem jelent meg, mivel az egész címjegyzékhez készült név- és tárgymutató még nincs kinyomatva. Ennek nyomtatását az egyetemi nyomdánál ismételten megsürgettem.

Elkésve jelenik meg évenként a gyarapodási címjegyzék is, pedig annak kéziratát rendszeren már tavasszal, de mindenesetre a nyári szünet előtt szoktuk az egyetemi nyomdának megküldeni.

Az egyetemi könyvtár foglalkozott a Ballagi Géza sárospataki jogakadémiai tanár hagyatékából származó röpiratgyűjtemény megbecsülésével is, melyet az özvegy a budapesti egyetemi könyvtár részére leendő megvásárlás végett felajánlott Nagyméltóságodnak.

A londoni magyar kiállításon az egyetemi könyvtár «Petőfi-fordítások» gyűjteményével vett részt, melyet ez alkalomból a lehetőséghez képest kiegészítettünk.

Könyvtárunk személyzeti ügyeiben csak annyiban történt változás, hogy *Pasteiner Iván* jogszigorló fizetéstelen kisegítő tisztte neveztetett ki.

A könyvtár bevételei tettek 1908-ban: *a)* 1908. évi átalány 33.000 K. *b)* a beiktatási díjnak az egyetemi könyvtárra eső felerésze és könyvtári illetek címén 5138-70 K. *c)* a Shakespeare-könyvtár céljaira 3000 K. *d)* az olvasótermi címjegyzék eladásából befolyt 28-60 K. Összesen: 41167-30 K. Ezzel szemben a kiadások tettek 42358-36 K. s így a túlköltés 1191-06 K.

A díjnoki és napszámelőlegekről az 1908. év első feléről szóló elszámolás 4262 K 65 fill. bevétellel és 3913 K 96 fill. kiadással, tehát 348 K 99 fillér pénztári maradékkal záratott.

A lefolyt évben könyvtárunk gyarapodott: 1. Ajándék útján: *a)* rendszer kisebb ajándékokból 2927 kötetel, *b)* a Reiner-könyvtárból 1131 kötetel, *c)* Almási Balogh-könyvtárból 594 kötetel, *d)* Szent-István-Társulattól 807 kötetel, összesen: 5459 kötetel. 2. Vétel útján 2344 kötetel. Az 1908. évi gyarapodás tehát összesen 7803 kötet.

A rendszer évi gyarapodáson kívül meg kell emlékezni a Szent-István-Társulat könyvadományáról, mely összes kiadványaiból — a mennyiben még meg nem voltak — egy-egy példányt ajánlott fel az egyetemi könyvtárnak. Könyvtárunk így 807 kötet új művel gyarapodott. Kiemelendő továbbá Hubay Jenőné gróf Cebrián Róza úrnő 95 kötetből álló adománya.

I. TÁBLÁZAT.

Az egyetemi könyvtár olvasótermét látogatók foglalkozási ág szerinti kimutatása az 1908. évben.

	Január	Február	Márczius	Április	Május	Június	Szeptember	Október	November	Deczember	Össze- sen
Jog- és államtud.-hallgató	79	56	38	13	15	5	516	313	120	70	1225
Orvostanhallgató	39	31	15	6	3	1	144	146	53	18	456
Bölcsészethallgató	41	45	21	7	11	4	335	157	54	17	692
Gyógyszerészhallgató	1	—	—	—	—	—	2	1	—	1	5
Hittanhallgató	—	1	—	3	1	—	—	2	1	—	8
Műegyetemi hallgató	8	9	5	4	1	1	45	25	13	10	121
Közép- és szakisk. tanuló	—	—	1	2	1	—	3	7	5	1	20
Állatorvostanhallgató	—	—	2	—	—	—	6	4	2	2	16
Jog- és államtud. szigorló	1	2	—	—	—	—	4	5	3	—	15
Ügyvédjelölt és joggyakorn.	10	9	9	9	7	1	53	37	23	13	171
Tanár- és tanítójelölt	1	1	—	—	2	—	18	1	12	—	35
Magánzó	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	4
Hivatalnok	4	5	3	4	2	—	16	8	9	5	56
Hírlapíró és író	—	—	—	—	—	—	6	1	1	—	8
Tanár és tanító	3	2	4	1	4	—	10	2	1	1	28
Ügyvéd	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	3
Orvos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lelkész	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	3
Katonatiszt	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	3
Kereskedő	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mérnök	1	2	—	—	—	—	7	4	3	2	19
Művész	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Vegyész	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2
Műiparos	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2
Gazdász	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Közigazg. tanf. hallg.	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	3
Gyógyszerész	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Állatorvos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen...	190	163	99	50	48	13	1168	721	302	142	2896

A 2896 látogatási jogosultsággal bíró olvasó 81.651 ízben vette igénybe az olvasótermet és itt 91.218 művet használt. Az erre vonatkozó részletes kimutatás a II. táblázatban foglaltatik.

II. TÁBLÁZAT.

Az egyetemi könyvtár nagy olvasótermének forgalma az 1908. évben.

Hónap	Olvasók összege	A használt művek szakok szerint									A használt művek összege
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	
		Hittudom.	Jogtudom.	Államtud.	Orvostud.	Mathematika és term.-tud.	Bölcsészet- és nevelés-tud.	Történelmi és földrajzi tud.	Nyelvészet és irodalom	Egyet. encycl. és vegyesek	
Január... ..	8646	21	2444	937	1508	1169	444	1147	1504	746	9920
Február ...	9201	30	2974	1274	1302	1071	422	1132	1420	760	10385
Márczius ...	9760	23	2584	1300	1542	1289	530	1233	1368	918	10787
Április ...	6096	6	1592	760	941	832	494	722	809	557	6713
Május	7103	8	2008	1016	963	883	576	880	959	683	7976
Június ...	4027	22	1000	561	489	597	304	574	590	402	4539
Szeptember	5635	21	1129	742	785	764	423	820	928	548	6160
Október ...	10697	30	2994	1347	1363	1315	793	1379	1634	954	11809
November	12239	240	4328	1417	1736	1377	847	1381	1618	745	13689
Deczember	8247	14	2240	1042	1282	1025	640	1100	1145	752	9240
Összesen	81651	415	23293	10396	11911	10322	5473	10368	11975	7065	91218

Az olvasóterem július és augusztus hónapban zárva volt.

III. TÁBLÁZAT.

A budapesti egyetemi könyvtár tanári dolgozó- és folyóirati termében a használati forgalom az 1908. évben.

H ó n a p	Az olvasók száma	A használt művek száma
Január	419	678
Február	485	757
Márczius... ..	500	788
Április... ..	301	475
Május	402	618
Június	540	628
Szeptember	259	461
Október	321	602
November	417	813
Deczember... ..	383	740
Összeg	3527	6560

Az olvasóterem július és augusztus hóban zárva volt.

IV. TÁBLÁZAT.

A budapesti egyetemi könyvtár könyvkölcsönzési forgalma az 1908. évben.

H ó n a p	A kölcsönzők száma	A kölcsönvett művek száma
Január	251	570
Február	307	588
Márczius... ..	319	651
Április... ..	212	423
Május	393	580
Június	280	598
Július	256	502
Augusztus	144	168
Szeptember	405	962
Október	432	1027
November	402	979
Deczember... ..	413	1051
Összeg	3814	8099